

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 3. 2019, č. j. 1 Az 5/2019 - 17,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalobci **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce podal dne 28. 1. 2019 k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) žalobu proti rozhodnutí ze dne 2. 1. 2019, č. j. OAM-972/ZA-ZA11-P15-2018, kterým mu žalovaný neudělil mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Napadené rozhodnutí označil „za nezákonné a nepřezkoumatelné kvůli vadám předcházejícího správního řízení“, které považuje za jednostranné a neobjektivní. Podle jeho názoru žalovaný nepostupoval řádným procesním postupem, v souladu s právním řádem ČR a se zásadami a principy činnosti správních orgánů, rozhodnutí nedostatečně odůvodnil a vyložil zákon chybně; žalobce tak byl zkrácen na svých právech. Konkrétně pak uvedl, že některé informace obsažené v závazném stanovisku OAMP, a ve zprávách Human

Rights Watch 2018 a Freedom House 2018 nejsou aktuální, pravdivé, či přímo nesouvisí s jeho případem. Současně požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a tlumočníka, a to z důvodu, že mluví špatně česky a nezná české zákony, proto potřebuje pomoc s doplněním žaloby.

[2] Včas podanou kasační stížností nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá usnesení ze dne 1. 3. 2019, č. j. 1 Az 5/2019 - 17, kterým městský soud zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce. Napadené usnesení městský soud odůvodnil tím, že stěžovatel ve stanovené lhůtě nepředložil vyplněné potvrzení o majetkových a výdělkových poměrech, které mu bylo zasláno k prokázání jeho osobních, rodinných a majetkových poměrů, za účelem posouzení, zda splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[3] V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že potvrzení o majetkových a výdělkových poměrech nezaslal proto, že jej neumí vyplnit. Nerozumí česky ani rusky, soudní tlumočníci uzbečtiny jsou v České republice pouze dva a on nemá dostatek finančních prostředků na zaplacení jejich práce. Stěžovatel také zdůraznil, že právo na spravedlivý proces, zakotvené v čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 a 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, zahrnuje mimo jiné právo na obhajobu a na tlumočníka. Závěrem navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas [§ 106 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“)] a je podána oprávněnou osobou (§ 102 s. ř. s.).

[5] Pokud jde o podmínku povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti podle § 105 odst. 2 s. ř. s., Nejvyšší správní soud odkazuje na svou konstantní judikaturu (usnesení rozšířeného senátu zdejšího soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, či rozsudky tohoto soudu ze dne 3. 12. 2015, č. j. 9 As 266/2015 - 61, a ze dne 22. 9. 2016, č. j. 6 As 200/2016 - 18), z níž vyplývá, že podáním kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského (resp. městského) soudu, jímž se řízení nekončí, nevzniká stěžovateli poplatková povinnost za kasační stížnost a stěžovatel bez příslušného právního vzdělání nemusí být v řízení o takové kasační stížnosti zastoupen advokátem.

[6] Přesto musel Nejvyšší správní soud nejprve posoudit návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, neboť i když není zastoupení stěžovatele advokátem v tomto řízení obligatorní, je jistě možné. I kdyby však stěžovatel splňoval podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., Nejvyšší správní soud shledal, že není splněna další nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce podle

§ 35 odst. 9 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatele není nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení o předmětné kasační stížnosti. Posuzovaná otázka týkající se zamítnutí návrhu stěžovatele na ustanovení právního zástupce je totiž jednoduché povahy, kasační stížnost je

pokračování

sice stručná, ale projednatelná a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího, na základě podkladů obsažených v poskytnutém spisovém materiálu, rozhodnout.

[7] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[8] Kasační stížnost směřuje proti usnesení městského soudu, kterým byl zamítnut návrh stěžovatele na ustanovení zástupce. V souladu s § 35 odst. 9 s. ř. s. lze navrhopateli ustanovit zástupce, jímž může být i advokát, v případě, že jsou u něj předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. V daném případě tedy městský soud správně zkoumal, zda stěžovatel splňuje podmínku první, tedy to, zda by u něj byly dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, pokud by nebyl v daném řízení od soudního poplatku osvobozen ze zákona.

[9] Podmínky individuálního osvobození od soudních poplatků ve správním soudnictví upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle první věty tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[10] Návrh stěžovatele na ustanovení zástupce byl městským soudem zamítnut z toho důvodu, že stěžovatel dle něj nesplnil podmínku spočívající v doložení nedostatečných prostředků. Městský soud stěžovatele vyzval k prokázání majetkových poměrů přípisem ze dne 5. 2. 2019, č. j. 1 Az 5/2019 – 16, za tímto účelem mu zaslal formulář „*Potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech*“, který měl stěžovatel soudu zaslat ve lhůtě 1 týdne od doručení této výzvy (tj. ode dne 15. 2. 2019). Městský soud současně stěžovatele poučil, že pokud výzvě nevyhoví, bude jeho žádost pro nesplnění zákonných podmínek zamítnuta. Stěžovatel však informace týkající se jeho majetkových poměrů, resp. vyplněný formulář, soudu vůbec nezaslal.

[11] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že účastník, u něhož se posuzují podmínky pro osvobození od soudních poplatků, je povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění zákonných podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 - 184). Obecně tedy platí, že pokud žalobce informace o svých osobních a majetkových poměrech věrohodně neprokáže, případně pokud je vůbec neposkytne, soud jeho žádost zamítne.

[12] V projednávaném případě je však třeba zohlednit i skutečnost, že v řízení před městským soudem stěžovatel žádal také o ustanovení tlumočníka. Městský soud však tuto jeho žádost do dne podání kasační stížnosti nijak neposoudil.

[13] V souladu se svým rozsudkem ze dne 30. 1. 2014, č. j. 5 Azs 25/2013 - 28, Nejvyšší správní soud připomíná, „že se již otázkou, zda a do jaké míry má žalobce ve věcech mezinárodní ochrany v řízení před krajským [resp. městským] soudem právo na tlumočníka či na komunikaci v jiném než českém jazyce, ve své judikatuře opakovaně zabýval. Např. v rozsudku ze dne 29. 1. 2010, č. j. 5 Azs 54/2009 - 42, (...) Nejvyšší správní soud posuzoval, zda právo na tlumočníka, jak je zakotveno v právním řádu České republiky, lze vztahovat i na písemný styk mezi soudem a účastníky řízení. Nejvyšší správní soud připomněl, že podle čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, „kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka“ a že podle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05, nedopadá toto právo garantované v citovaném čl. 37 odst. 4 Listiny na písemný styk soudu s účastníky řízení. Ústavní soud však zároveň nevyloučil, že konkrétní zákonná úprava práva na tlumočníka může poskytovat vyšší standard ochrany práv účastníků řízení.

Na zákonné úrovni je právo na tlumočníka zakotveno v § 18 odst. 2 o. s. ř., který je v důsledku § 64 s. ř. s. použitelný i v soudním řízení správním. Ustanovení § 18 odst. 2 s. ř. s. stanoví, že soud ustanoví tlumočníka účastníku řízení, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Podle dosavadní poměrně rozsáhlé judikatury Nejvyššího správního soudu na toto téma (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 2 Azs 52/2005 - 47, ...) povinnost ustanovit účastníku řízení tlumočníka podle § 18 odst. 2 o. s. ř. vzniká soudu pouze tehdy, pokud taková potřeba vyjde najevo, tedy pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnost nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit a pokud se po jejím prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočníka účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být zejména to, že účastník se soudem začne komunikovat jiným než českým jazykem, nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 2 Afs 36/2007 - 86, (...) lze po účastníku řízení spravedlivé požadovat, aby skutečnost, že jazyku, v němž se vede řízení, nerozumí, dal příslušnému orgánu najevo.“

[14] Nejvyšší správní soud uvedené zásady aplikoval na posuzovaný případ, dospěl však k závěru, že přestože v řízení před městským soudem stěžovatel o tlumočníka požádal, nelze

to považovat za skutečnost, která by sama o sobě osvědčovala potřebu tlumočníka stěžovateli ustanovit i pro písemnou fázi řízení před městským soudem. Ačkoliv je z podání stěžovatele (žaloba, kasační stížnost) zřejmé, že nevykazuje perfektní znalost českého jazyka, dokáže se, byť s gramatickými nepřesnostmi, v tomto jazyce dostatečně dobře vyjádřit, a z jejich obsahu je také nepochybné, že napadeným rozhodnutím (jak rozhodnutí žalovaného, tak i rozhodnutí městského soudu) i výzvě k prokázání nedostatku prostředků porozuměl. Na

pokračování

základě vyjadřování stěžovatele tak nelze konstatovat, že v řízení před městským soudem musely existovat pochybnosti o jeho dostatečné znalosti českého jazyka.

[15] Ze spisu městského soudu přitom není patrná žádná vůle stěžovatele uvedené výzvě vyhovět. Stěžovatel se nepokusil příslušný formulář vyplnit, ani se nesnažil jiným způsobem osvětlit své osobní, majetkové a výdělkové poměry; městskému soudu přitom nedal ani nikterak na vědomí, že by formulář nebyl schopen z důvodu jazykové bariéry vyplnit, či že výzvě neporozuměl.

[16] Vzhledem ke skutečnosti, že zde existuje explicitní žádost stěžovatele o ustanovení tlumočníka, městský soud je povinen o ní v dalším řízení rozhodnout. Nelze mu nicméně nyní klást k tíži, že tak neučinil prioritně (byť by takový postup Nejvyšší správní soud považoval za vhodný), když z obsahu žaloby nelze objektivně seznat, že by stěžovatel trpěl jazykovou bariérou takového rozsahu, že by mu neumožňovala vyhovět předmětné výzvě. Jak již bylo uvedeno, je na městském soudu, aby posoudil, zda je třeba stěžovateli ustanovit pro soudní řízení tlumočníka. Stěžovateli by pak nic nebránilo v tom, aby k soudu podal opakovanou žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů a příslušný formulář případně vyplnil za pomoci tlumočníka, vyšla-li by potřeba jeho ustanovení nakonec přeci jen najevo.

[17] Pokud jde o žádost stěžovatele o ustanovení tlumočníka pro řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho kasační stížnost byla, i přes výše uvedené, v dostatečném rozsahu odůvodněná, a tedy projednatelná. Nebylo proto podle Nejvyššího správního soudu třeba tlumočníka stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti ustanovit. Tím však není dotčena případná potřeba tlumočení v dalším řízení před městským soudem.

[18] Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že napadené usnesení městského soudu je zákonné. Kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[19] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovaný nebyl účastníkem tohoto řízení o kasační stížnosti, žádné náklady řízení mu proto nevznikly. Soud mu proto nepřiznal náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 9. května 2019

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu